

Europos
Komisija

Europos kvalifikacijų sandara.

Parama judumui mokymosi ir darbo tikslais
bei tarpvalstybiniam judumui

EKS įgyvendinimo dešimtmetis

Socialinė
Europa

Rankraštis parengtas 2018 m. vasario mėn.

1-asis leidimas

Nei Europos Komisija, nei joks Komisijos vardu veikiantis asmuo nėra atsakingas už toliau pateikiamos informacijos naudojimą.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2019

© Europos Sąjunga, 2019

Stock images: © Shutterstock.com

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo politika reglamentuojama Sprendimu 2011/833/ES (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).

Naudoti ar atgaminti nuotraukas ir kitą medžiagą, kurių autorių teisės nepriklauso Europos Sąjungai, galima tik gavus autorių teisių turėtojų leidimą.

Print ISBN 978-92-76-02737-9 doi:10.2767/306884 KE-01-18-211-LT-C

PDF ISBN 978-92-76-02764-5 doi:10.2767/129903 KE-01-18-211-LT-N

Europos kvalifikacijų sandara.

Parama judumui mokymosi ir darbo tikslais
bei tarpvalstybiniam judumui

Turinys

Pratarmė	4
Įvadas	5
EKS. Kas tai ir kaip tai veikia?	6
EKS lygių aprašai	17
Kaip EKS gali būti įgyvendinama ir kam ji naudinga?	20
Kokį poveikį daro EKS?	25
Žvilgsnis į ateitį	28
Santrumpos	30

Pratarmė

«Šiuolaikiniame pasaulyje žmonėms reikia galimybių įgyti įgūdžių ir jais naudotis keičiant darbą bei darbo pobūdį, taip pat jiems reikia tolesnio mokymo. Europos kvalifikacijų sandara – kertinis akmuo, kuriuo grindžiamas mūsų bendradarbiavimas siekiant geriau suprasti ir pripažinti žmonių, kai jie keičia darbo ar studijų vietą savo šalyje ar užsienyje, įgūdžius ir kvalifikacijas. EKS padeda darbdaviams palyginti užsienyje įgytas kvalifikacijas su įgytomis savo šalyje ir geriau suprasti kandidatų įgūdžių profilius. Įgyvendinant EKS žmonėms lengviau naudotis savo gebėjimais ir toliau mokytis, taip pat padedama užtikrinti geresnę įgūdžių pasiūlos ir paklausos atitiktį darbo rinkoje.»

Marianne Thyssen

Už užimtumą, socialinius reikalus, gebėjimus ir darbo jėgos judumą atsakinga Komisijos narė

Įvadas

Šiuolaikiniame pasaulyje žmonėms reikia daugiau ir platesnių įgūdžių, kad jie galėtų dirbti, bendrauti, gauti informaciją, turėti prieigą prie produktų ir paslaugų bei dalyvauti socialinėje ir pilietinėje veikloje.

Kad būtų užtikrinta geresnė įgūdžių pasiūlos ir paklausos darbo rinkoje atitiktis, labai svarbu teisingai suprasti ir įvertinti įgūdžius ir kvalifikacijas. Tą daryti gali padėti bendra Europos kvalifikacijų sandara. Ji taip pat gali būti naudinga asmenims visą gyvenimą įgyjant įgūdžių ar juos atnaujinant, kai pereinama iš vieno švietimo tipo ar lygmens į kitą, iš švietimo sistemos į darbo pasaulį ir atvirkščiai – tiek toje pačioje šalyje, tiek užsienyje.

Kvalifikacija rodo, ką žmogus žino, supranta ir geba atlikti. Ji gali būti patvirtinama įvairiai, pavyzdžiui, (universiteto) diplomu ar (įgūdžių įgijimo) pažymėjimu. Aiškumas dėl to, ką žmogus faktiškai išmoko, kad įgytų kvalifikaciją (mokymosi rezultatai), yra labai svarbus užtikrinant, kad asmenys, darbdaviai bei švietimo ir mokymo paslaugų teikėjai teiktų kvalifikacijai reikiamą ekonominę, socialinę ir akademinę vertę.

Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandaros (EKS) tikslas – didinti kvalifikacijų skaidrumą, palyginamumą ir perkeliamumą. EKS buvo sukurta 2008 m. kaip bendra orientacinė sistema, išreikšta mokymosi rezultatais pagal didėjantį meistriškumo lygį. Šia sistema naudojamosi kaip skirtingų kvalifikacijų sistemų ir jų lygių susiejimo priemonė. Ji skirta besimokantiems asmenims, darbuotojams, darbo ieškantiems asmenims, darbdaviams, profesinėms sąjungoms, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjams, kvalifikacijų pripažinimo įstaigoms, valdžios institucijoms ir tarptautinėms organizacijoms.

2017 m.¹ EKS rekomendacija peržiūrėta siekiant ją pritaikyti prie dabartinės padėties ir pasirengti būsimiems uždaviniams. Vykdamas peržiūrą išlaikyti pagrindiniai tikslai, dėl kurių buvo sutarta prieš dešimtmetį siekiant užtikrinti Europos kvalifikacijų sistemų skaidrumą ir pasitikėjimą jomis. Peržiūra buvo vienas iš dešimties pagrindinių Naujos Europos įgūdžių darbotvarkės veiksmų, kuriuo siekiama gerinti mokymo kokybę ir didinti jo tinkamumą, didinti įgūdžių matomumą ir gerinti su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimą². EKS, kaip matyti iš jos pavadinimo, taip pat yra viena iš sistemų, padedančių laikytis Europos socialinių teisių ramsčio principų³. Pirmasis iš dvidešimties šio ramsčio principų yra tas, kad kiekvienam turi būti užtikrinta teisė į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kad galėtų išsaugoti ir įgyti įgūdžius, leidžiančius visavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir sėkmingai valdyti savo statuso pokyčius darbo rinkoje.

1 2018-80078-0-1, galutinis terminas – 2018 12 06.

2 2018-80078-0-1, galutinis terminas – 2018 12 06.

3 2018-80078-0-1, galutinis terminas – 2018 12 06.

EKS. Kas tai ir kaip tai veikia?

Kas yra kvalifikacija?

Europos kvalifikacijų sandaroje kvalifikacija apibrėžiama kaip *oficialus vertinimo ir patvirtinimo proceso rezultatas, gaunamas kompetentingai įstaigai nustačius, kad asmens mokymosi rezultatai atitinka nustatytus standartus.*

Kodėl kvalifikacija yra svarbi?

Kvalifikacija svarbi dėl įvairių priežasčių. Ji parodo darbdaviams, ką kvalifikacijos turėtojai turėtų žinoti, sugebėti atlikti ir suprasti (mokymosi rezultatai). Ji gali būti reikalinga norint įgyti tam tikrą profesiją. Ji padeda švietimo ir mokymo institucijoms ir paslaugų teikėjams nustatyti asmens išsimokslinimo lygį ir turinį. Ji taip pat yra svarbi asmeniui kaip asmeninių laimėjimų išraiška. Kvalifikacija atlieka svarbų vaidmenį didinant įsidarbinamumą, palengvinant judumą ir galimybes toliau mokytis.

Paprastai kvalifikacija patvirtinama pažymėjimais ir diplomais, išduodamais įgijus išsilavinimą, baigus mokymo kursą, užbaigus mokymosi veiklą ir (kartais) įgijus darbo patirties. Kokybiškai sistemai priklausančios kvalifikacijos turinys ir lygis – patikimi informacijos šaltiniai. Kvalifikacija – lyg valiuta, kuria asmenys gali naudotis įsidarbinimo ar tolesnio mokymosi tikslais.

Įvairiose šalyse suteikiamų kvalifikacijų skaidrumo ir palyginamumo didinimas

Europos švietimo ir mokymo sistemos įvairuoja ir atspindi nacionalines tradicijas. Kadangi šios sistemos skiriasi, sunku įvertinti, ką tam tikrą kvalifikaciją kitoje šalyje įgijęs asmuo žino, supranta ir geba atlikti tam tikromis mokymosi ar darbo aplinkybėmis. Taigi vienoje šalyje suteiktos kvalifikacijos vertė nebūtinai yra suprantama kitose šalyse ir tai gali lemti nepasitikėjimą šių kvalifikacijų kokybe ir turiniu. Tas pats pasakytina ir apie kvalifikacijas, suteiktas ne formaliojo švietimo ir mokymo sistemoje arba suteiktas tarptautinių įstaigų ir organizacijų. Šis pasitikėjimo trūkumas gali turėti įtakos profesiniam tobulėjimui, užimtumo galimybėms bei galimybėms toliau mokytis ir ES lemia vietinio ir tarpvalstybinio judumo kliūčių atsiradimą.

EKS yra bendra orientacinė sistema – ją įgyvendinant atsiranda galimybė lengvai palyginti įvairių šalių kvalifikacijas. Tai pasiekama skatinant remtis mokymosi rezultatais, kurie turi būti pasiekti kiekvienai kvalifikacijai įgyti, siekiant kvalifikacijas padaryti aiškesnes ir lengviau suprantamas. Taigi įgyvendinant EKS visoje Europoje yra remiamas tarpvalstybinis besimokančių asmenų ir darbuotojų judumas, taip pat skatinama mokytis visą gyvenimą ir tobulėti profesijos srityje.

Kvalifikacijų sandara. Kas tai?

Remiantis kvalifikacijų sandara kvalifikacijos klasifikuojamos pagal tam tikrus kriterijus, pagal kuriuos nustatomas konkretus pasiektas mokymosi lygis. Įgyvendinant kvalifikacijų sandarą siekiama integruoti ir suderinti kvalifikacijas, taip pat padidinti jų skaidrumą, prieinamumą ir kokybę – tiek darbo rinkos, tiek švietimo ir mokymo sistemos, tiek pilietinės visuomenės atžvilgiu.

Pagal kvalifikacijų sandaras remiamas mokymasis visą gyvenimą (t. y. viso gyvenimo mokymosi veikla) siekiant gerinti žinias, įgūdžius ir gebėjimus, susijusius su asmenine, pilietine, socialine ir (arba) su įsidarbinimu susijusia perspektyva. Taigi kvalifikacijų sandara apima visų rūšių formalųjį, neformalųjį ir savaiminį mokymąsi.

Pagrindinis EKS principas – mokymosi rezultatai

Paprastai iš kvalifikacijos buvo galima spręsti apie mokymosi trukmę ir mokymosi instituciją arba vietą. Mažiau priimta buvo iš kvalifikacijos spręsti, kokių žinių, įgūdžių ir gebėjimų turėtų turėti kvalifikacijos turėtojas, ir ši informacija buvo ne tokia aiški.

Įgyvendinant EKS ir visas su šia sandara susietas nacionalines kvalifikacijų sandaras (NKS) laikomasi mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio. Tai reiškia, kad tiek iš kvalifikacijos turinio, tiek iš jos lygio yra aišku, ką kvalifikacijos turėtojas turėtų žinoti, suprasti ir gebėti atlikti (mokymosi rezultatai).

Perėjus prie mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio didėja kvalifikacijos skaidrumas ir atsiranda daugiau galimybių palyginti kvalifikaciją su kitose šalyse bei toje pačioje šalyje suteikta kvalifikacija (pvz., palyginti to paties lygio skirtingų tipų arba to paties tipo skirtingų lygių kvalifikacijas). Kadangi Europos kvalifikacijų sandaroje daugiausia dėmesio skiriama mokymosi rezultatams, naudodamiesi šia sandara piliečiai gali lengviau rasti savo kelią vis didesne įvairove pasižyminčioje ir vis sudėtingesnėje kvalifikacijų sistemoje.

Taikant mokymosi rezultatais grindžiamą požiūrį taip pat padedama užtikrinti geresnę darbo rinkai reikalingų įgūdžių bei švietimo ir mokymo paslaugų atitiktį. Be to, taikant šį požiūrį lengviau patvirtinti įvairiomis aplinkybėmis pasiektus mokymosi rezultatus. Kadangi orientuojantis į mokymosi rezultatus visų pirma galima įvertinti, ką besimokantis asmuo žino, geba atlikti ir supranta, atsiranda galimybė kvalifikaciją įgyti įvairiais mokymosi būdais ir įgijus įvairesnės mokymosi patirties.

EKS pagrindas – bendra lygių aprašų orientacinė sistema

EKS suskirstyta į aštuonis lygius, grindžiamus mokymosi rezultatais. Iš kiekvieno lygio aprašo matyti, kaip nuo 1 iki 8 lygio didėja lūkesčiai dėl besimokančių asmenų žinių, įgūdžių, savarankiškumo ir atsakomybės. Šie lygiai ir jų aprašai sudaro aiškinamąją sistemą, kuria remiantis galima palyginti skirtingų šalių ir institucijų suteiktas kvalifikacijas.

Mokymosi rezultatų aprašai

Iš EKS mokymosi rezultatų aprašų (žr. p. 17) galima spręsti apie du aspektus: lygius ir mokymosi sritis.

Iš *lygio* aprašo matyti, kaip su kiekvienu kvalifikacijos lygiu didėja mokymosi rezultatų sudėtingumas. Pavyzdžiui, 2 lygio kvalifikaciją turinčio asmens savarankiškumo lygis yra mažesnis nei savarankiškumo, kurio tikimasi iš 7 lygio kvalifikaciją įgijusio asmens, lygis.

Kalbant apie *mokymosi sričių* aprašus, yra atskirai įvardijamos *žinios, įgūdžiai* bei *savarankiškumas ir atsakomybė*, taigi įvairių tipų klasifikacijos gali būti priskiriamos prie to paties lygio klasifikacijų. Pavyzdžiui, gali būti taip, kad kvalifikacijos, kurioms įgyti reikia pasiekti vienodą bendrą mokymosi rezultatų lygį, yra daugiau akademinės, profesinės krypties.

EKS sukurta taip, kad apimtų visų tipų ir lygių kvalifikacijas, įskaitant aukštojo mokslo institucijų, profesinio mokymo (PM) bei bendrojo ugdymo įstaigų suteiktas kvalifikacijas, taip pat privačiojo sektoriaus organizacijų arba tarptautinių organizacijų suteiktas kvalifikacijas.

EKS ribos

ES politika ir veiksmai, susiję su įgūdžiais ir kvalifikacijomis (išskyrus politiką ir veiksmus, kuriais suteikiama teisė įgyti reglamentuojamąją profesiją), grindžiami Sutarties dėl ES veikimo 165 straipsniu (švietimas) ir 166 straipsniu (profesinis mokymas). Abiejuose straipsniuose aiškiai nurodyta, kad ES veiksmais siekiama skatinti valstybių narių bendradarbiavimą ir, prireikus, remti bei papildyti jų veiksmus visiškai gerbiant jų švietimo ir mokymo sistemas, taip pat kultūrų ir kalbų įvairovę.

EKS:

- nėra sistema, kuri būtų skirta ES valstybių narių suteikiamoms kvalifikacijoms arba kvalifikacijų standartams suderinti (tačiau EKS gali būti paskata dviem ar daugiau šalių bendrai kurti panašias kvalifikacijas);
- nenustato, kad ES valstybės narės tarpusavyje automatiškai pripažįsta kvalifikacijas (tačiau įgyvendinant EKS gali būti lengviau pripažinti kvalifikacijas, nes didėja kvalifikacijų skaidrumas);
- nėra sistema, kuri būtų skirta asmens gebėjimams klasifikuoti pagal mokymosi rezultatais grindžiamus aprašus (tačiau EKS gali būti paskata, padedanti įvertinti, pavyzdžiui, įgūdžius, įgytus tam tikrais darbo ir gyvenimo etapais).

Kaip susiejimas su EKS vyksta praktiškai?

EKS rekomendacijoje valstybės narės raginamos susieti savo NKS ar sistemas su EKS siekiant nustatyti aiškų ir skaidrų nacionalinių kvalifikacijų lygių ir aštuonių EKS lygių ryšį.

Kadangi EKS visų pirma yra aiškinamoji susiejimo priemonė, kvalifikacijos į EKS tiesiogiai neįtrauktos. Tačiau kvalifikacijos įtrauktos į NKS, o jų lygį bei vertę užsienyje galima suprasti susiejus kvalifikacijas su aštuoniais EKS lygiais. Piliečiai taip pat sužino apie EKS, nes vis dažniau EKS lygiai yra nurodomi nacionaliniuose pažymėjimuose ir diplomuose, ir įtraukiami į NKS.

Kiekviena šalis, pageidaujanti savo nacionalinius kvalifikacijų lygius susieti su EKS lygiais, turi parengti išsamią susiejimo ataskaitą, paremtą dešimčia susiejimo su EKS kriterijų, dėl kurių susitarta peržiūrėtos EKS rekomendacijos III priede.

Taikant susiejimo kriterijus siekiama užtikrinti, kad NKS būtų nuosekliai ir skaidriai susietos su EKS. Be to, taikant šiuos kriterijus yra lengviau parengti struktūruotas susiejimo ataskaitas, į kurias turėtų būti įtrauktos nacionalinių kokybės užtikrinimo įstaigų ir tarptautinių ekspertų pateiktos pastabos bei rašytiniai pareiškimai.

Susiejimo su EKS kriterijai

1. Kompetentās iestādes skaidri nosaka un publicē visu attiecīgo pielīdzināšanas procesā iesaistīto nacionālo iestāžu pienākumus un/vai juridisko kompetenci.
2. Pastāv skaidra un pierādāma saikne starp nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru vai nacionālo kvalifikāciju sistēmu kvalifikāciju līmeņiem un EKI līmeņu deskriptoriem.
3. Nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras vai nacionālās kvalifikāciju sistēmas un to kvalifikācijas balstās uz mācīšanās rezultātu principu un mērķi un ir saistītas ar neformālās un ikdienējās mācīšanās validācijas kārtību un, attiecīgos gadījumos, ar kredītpunktu sistēmām.
4. Procedūras, saskaņā ar kurām kvalifikācijas iekļauj nacionālajā kvalifikāciju ietvarstruktūrā vai kvalifikāciju vietu apraksta nacionālajā kvalifikāciju sistēmā, ir pārredzamas.
5. Nacionālā(-ās) izglītības un apmācības kvalitātes nodrošināšanas sistēma(-as) ietver atsauces uz nacionālajām kvalifikāciju ietvarstruktūrām vai nacionālajām kvalifikāciju sistēmām un ir saskaņīga(-as) ar šā ieteikuma IV pielikumā izklāstītajiem kvalitātes nodrošināšanas principiem.
6. Pielīdzināšanas process ietver attiecīgo kvalitātes nodrošināšanas struktūru skaidru apstiprinājumu, ka pielīdzināšanas ziņojums ir saskaņā ar attiecīgajiem valstu kvalitātes nodrošināšanas pasākumiem, noteikumiem un praksi.
7. Pielīdzināšanas procesā iesaistās starptautiskie eksperti, un pielīdzināšanas ziņojumā iekļauj vismaz divu starptautisku ekspertu, kas pārstāv divas atšķirīgas valstis, rakstisku paziņojumu par pielīdzināšanas procesu.
8. Kompetentā iestāde vai iestādes apliecina nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru vai nacionālo kvalifikāciju sistēmu pielīdzināšanu EKI. Kompetentās iestādes, tostarp EKI nacionālie koordinācijas punkti, publicē vienu visaptverošu ziņojumu, kurā izklāstīta pielīdzināšana un to pamatojošie elementi un kurā katrs kritērijs aplūkots atsevišķi. To pašu ziņojumu var izmantot pašsertifikācijai saskaņā ar Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūras pašsertifikācijas kritērijiem.
9. Dalībvalstis un citas iesaistītās valstis sešu mēnešu laikā pēc pielīdzināšanas ziņojuma vai tā atjauninājuma apstiprināšanas publicē pielīdzināšanas ziņojumu un sniedz attiecīgu informāciju salīdzināšanas vajadzībām attiecīgajā Eiropas portālā.
10. Pēc pielīdzināšanas procesa visos jaunizdotajos dokumentos saistībā ar kvalifikācijām, kas ir nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru vai nacionālo kvalifikāciju sistēmu daļa (piemēram, apliecībās, diplomos, apliecību pielikumos, diplomu pielikumos), un/vai kompetento iestāžu izsniegtajos kvalifikāciju reģistros ar nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru vai nacionālo kvalifikāciju sistēmu starpniecību būtu jāietver skaidra atsauce uz attiecīgo EKI līmeni.

EKS patariamąsios grupės vaidmuo

Siekiant užtikrinti bendrą dermę ir didinti susiejimo proceso skaidrumą bei pasitikėjimą juo, 2008 m. suburta EKS patariamoji grupė. Jos vaidmuo patvirtintas 2017 m. rekomendacija.

Šiai grupei pirmininkauja Europos Komisija. Grupė sudaryta iš nacionalinių atstovų (po du iš kiekvienos valstybės narės ir kiekvienos iš kitų vienuolikos įgyvendinant EKS dalyvaujančių šalių), darbo rinkos, švietimo ir mokymo srities bei pilietinės visuomenės, taip pat Europos Tarybos atstovų. Prie grupės darbo turimomis žiniomis prisideda Europos profesinio mokymo plėtros centras (Cedefop) ir Europos mokymo fondas (ETF).

Grupė nuodugniai apsversto kiekvieną susiejimo ataskaitą ir ją pateikusiai šaliai pateikia grįžtamąją informaciją. Ataskaitų pristatymo ir aptarimo praktika taikoma siekiant geriau suprasti EKS įgyvendinime dalyvaujančių šalių NKS ir sistemas. Šio proceso tikslas – iš tikrųjų suprasti NKS ir jų ryšį su EKS, taip pat suprasti į NKS įtrauktas kvalifikacijas ir kokybės užtikrinimo mechanizmus. EKS įgyvendinančių šalių atstovai šiame tarpusavio vertinimo procese atlieka „kritiškų draugų“ vaidmenį ir padeda kolegoms iš kitų šalių skaidriai pristatyti savo sistemas ir kvalifikacijas.

Laikoma, kad šalis yra susiejusi savo NKS su EKS, kai EKS patariamoji grupė nusprendžia, kad tos šalies susiejimo ataskaita yra pakankamai skaidri ir atitinka visus 10 susiejimo su EKS kriterijų. Jei, patariamąsios grupės nuomone, ataskaita ir pateikti paaiškinimai yra nepakankami, šalies paprašoma per kitą EKS patariamąsios grupės posėdį pateikti paaiškinimus arba peržiūrėtą ataskaitą.

EKS patariamoji grupė – pagrindinis Komisijos, valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų diskusijų EKS įgyvendinimo klausimais forumas – atlieka svarbų vaidmenį kurdama pasitikėjimą tarp šalių, dalyvaujančių įgyvendinant EKS. Pasitikėjimas taip pat didinamas vykdant tarpusavio mokymosi veiklą, skirtą konkrečioms klausimams.

2017 m. gegužės mėn. atlikta EKS rekomendacijos peržiūra

EKS sukūrimas paskatino pradėti procesą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad Europos kvalifikacijos būtų lengviau palyginamos. EKS rekomendacija, atspindinti tvirtą visų valstybių narių pritarimą, 2017 m. peržiūrėta siekiant įtraukti naujus elementus, kurie padėtų šią sandarą pritaikyti prie šiandienos ir būsimų uždavinių. Naujieji elementai:

- valstybių narių raginimas reguliariai atnaujinti NKS susiejimą su EKS;
- į kvalifikacijas orientuoti peržiūrėti kokybės užtikrinimo principai;
- valstybių narių keitimasis informacija ir konsultacijos siekiant užtikrinti lygių, kuriems priskirtos į NKS įtrauktos tarptautinės kvalifikacijos, nuoseklumą;
- galimybė rengti ir taikyti kriterijus bei procedūras siekiant suteikti galimybę trečiųjų šalių kvalifikacijų sandaras palyginti su EKS;
- rekomendacijos dėl geresnio ryšių palaikymo su EKS susijusiais klausimais.

Be to, esamus metodus įtraukus į rekomendaciją (pvz., susiejimo su EKS kriterijai), šie metodai tapo skaidresni.

NKS susiejimo su EKS atnaujinimas

Susiejimo su EKS ataskaitos atspindi padėtį tam tikru laiku, taigi ilgai, kintant NKS ir sistemoms, šiose ataskaitose pateikta informacija pasensta. Todėl peržiūrėtoje EKS rekomendacijoje valstybės narės raginamos prireikus peržiūrėti ir atnaujinti savo susiejimo ataskaitas. Susiejimo ataskaitose pateikiama informacija turėtų būti tiksli ir skaidri, nes tai daro tiesioginę įtaką pasitikėjimo NKS mastui. Taip bus užtikrinta, kad nacionalinių kvalifikacijų lygiai būtų tinkamai susieti su EKS lygiais ir atitiktų nacionalines kvalifikacijų sistemas. Tai taip pat lemia, koku mastu įmanoma palyginti ir perkelti EKS kvalifikacijas.

NKS susiejimas su EKS ir dėl to atsiradusi galimybė palyginti kvalifikacijas taip pat turi įtakos nacionalinių kvalifikacijų peržiūrai ir atnaujinimui. Vykstant ES lygmens tarpusavio mokymosi procesui gali paaiškėti, kokie pokyčiai švietimo, mokymo ir kvalifikacijų sistemų srityse būtų naudingi besimokantiems asmenims.

Susiejimo ataskaitų skelbimas

Savo NKS su EKS susiejusios šalys raginamos per šešis mėnesius proceso rezultatus viešai paskelbti nacionaliniu ir Europos lygmenimis. Šiuo metu Europos lygmeniu šie rezultatai skelbiami per Mokymosi galimybių ir kvalifikacijų portalą.

Be to, per šį portalą šalys gali dalytis informacija apie savo kvalifikacijų duomenų bazes arba registrus arba jos gali savo kvalifikacijas paskelbti Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijų ir profesijų (ESCO) portale. Duomenys apie kvalifikacijas turi apimti EKS (ir NKS) lygį ir informaciją apie mokymosi rezultatus. Paskelbus šiuos duomenis informacija apie kvalifikacijas tampa prieinama fiziniams asmenims, darbdaviams, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjams, pripažinimo įstaigoms ir kitiems subjektams.

EKS lygių nurodymas pažymėjimuose, prieduose ir kvalifikacijų registruose

Šalys, savo NKS susiejusios su EKS, raginamos visuose kvalifikacijų dokumentuose, kuriuos išduoda kompetentingos institucijos (pvz., pažymėjimuose, diplomuose, prieduose), ir (arba) kvalifikacijų registruose pateikti aiškią nuorodą į atitinkamą EKS lygį. Kai kvalifikacijos lygis nurodomas pažymėjime arba diplome, lengviau užtikrinti, kad EKS (ir NKS) būtų matoma fiziniams asmenims ir darbdaviams.

EKS kokybės užtikrinimo principai

Siekiant remti judumą tarp įvairių sektorių ir šalių itin svarbus pasitikėjimas su EKS susietų kvalifikacijų kokybe ir lygiu, todėl kokybės užtikrinimas yra būtinybė. 2017 m. rekomendacija sustiprinti EKS kokybės užtikrinimo principai ir jie įtvirtinti taip:

- valstybės narės turėtų užtikrinti, kad kvalifikacijoms, susietoms su EKS lygiu, būtų taikomi IV priede nustatyti bendrieji kokybės užtikrinimo principai, nedarant poveikio nacionaliniams kokybės užtikrinimo principams, kurie taikomi nacionalinėms kvalifikacijoms;
- susiejimo su EKS penktas ir šeštas kriterijai yra susiję su kokybės užtikrinimu. Pagal penktą kriterijų reikalaujama, kad nacionalinės švietimo ir mokymo kokybės užtikrinimo sistemos būtų susietos su NKS ar sistema ir atitiktų EKS rekomendacijos IV priede nurodytus kokybės užtikrinimo principus. Šešto kriterijaus aprašyme teigiama, kad susiejimo procesas apima nurodytą atitinkamų kokybės užtikrinimo įstaigų susitarimą, kad susiejimo ataskaita dera su atitinkamomis nacionalinėmis kokybės užtikrinimo nuostatomis ir praktika;
- EKS rekomendacijos IV priede išvardyta 10 kokybės užtikrinimo principų, taikytinų kvalifikacijoms, įtrauktoms į NKS arba sistemas, susietas su EKS. Remiantis šiais principais, siekiant didinti pasitikėjimą kvalifikacijų kokybe ir lygiu, turi būti užtikrinta visų su EKS susietų kvalifikacijų kokybė. Šie principai dera su dviem esamomis Europos kokybės užtikrinimo sistemomis: aukštojo mokslo kvalifikacijoms taikomais Europos standartais ir gairėmis (ESG) ir Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacine sistema (EQAVET).

Su EKS susietoms kvalifikacijoms taikytini kokybės užtikrinimo principai

Atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir sektorių skirtumus, su EKS susietų kvalifikacijų kokybės užtikrinimas – tai priemonė:

- kuria turėtų būti atsižvelgiama į kvalifikacijų struktūrą ir mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio taikymą;
 - kuria turėtų būti užtikrinamas galiojantis ir patikimas vertinimas pagal suderintus ir skaidrius mokymosi rezultatais grindžiamus standartus ir atsižvelgiama į sertifikavimo procesą;
 - kurią turėtų sudaryti grįžtamojo ryšio mechanizmai ir nuolatinio tobulinimo procedūros;
 - kurią taikant visais proceso etapais turėtų būti įtraukiami visi suinteresuotieji subjektai;
 - kurią turėtų sudaryti nuoseklūs vertinimo metodai, savęs vertinimas ir išorės peržiūra;
 - kuri turėtų būti sudedamoji įstaigų, suteikiančių su EKS susietas kvalifikacijas, vidaus valdymo dalis, įskaitant subrangos veiklą;
 - kuri turėtų būti grindžiama aiškiais ir įvertinamais tikslais, standartais ir gairėmis;
 - kuri turėtų būti remiama atitinkamais ištekliais;
 - kuri turėtų apimti reguliariai atliekamą kokybės užtikrinimo sistemas įgyvendinančių esamų išorės stebėsenos įstaigų arba agentūrų vertinimą;
 - kuri turėtų apimti elektroninėmis priemonėmis prieinamų vertinimo rezultatų skelbimą.
-

EKS ir kreditų sistemos

Taikant mokymosi rezultatais grindžiamą požiūrį, EKS ir NKS turėtų geriau padėti asmenims, i) pereinantiems iš vieno švietimo ir mokymo lygio į kitą, ii) judantiems tame pačiame švietimo ir mokymo sektoriuje ir iš vieno švietimo ir mokymo sektoriaus į kitą, iii) pereinantiems iš švietimo ir mokymo sistemos į darbo rinką arba atvirkščiai, iv) pereinantiems iš vienos aplinkos į kitą toje pačioje šalyje arba iš vienos šalies į kitą.

Remdamosi peržiūrėta rekomendacija ES valstybės narės susitarė, kad jei į NKS yra įtraukta kreditų sistema arba jei NKS yra susieta su kreditų sistema, jos turėtų būti įgyvendinamos koordinuotai, kad būtų padedama pereiti iš vienos aplinkos į kitą ir sudaryti palankesnes sąlygas daryti pažangą. Šiuo tikslu yra parengti septyni principai, derantys su kreditų sistemoms taikomomis esamomis skaidrumo užtikrinimo priemonėmis, kaip antai Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema (ECTS), skirta aukštajam mokslui, ir Europos profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET), skirta profesiniam mokymui.

EKS ir Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandara

EKS dera su Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandara ir jos pakopų aprašais. Dėl šios sandaros švietimo ministrai susitarė 2005 m., vykstant tarpvyriausybiniam Bolonijos procesui. Bolonijos procese dalyvauja visos EKS įgyvendinančios šalys, išskyrus Kosovą⁴. Šios sandaros trumpoji pakopa (ji gali būti susieta su pirmąja pakopa arba gali į ją įeiti), taip pat pirmoji, antroji ir trečioji pakopos atitinkamai atitinka EKS 5–8 lygius.

Dauguma šalių, savo kvalifikacijas susiejusių su EKS, yra parengusios vieną ataskaitą, kuri taip pat apima savęs sertifikavimą pagal Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandarą.

4 Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

EKS lygių aprašai

Žinios

EKS kontekste žinios apibūdinamos kaip teorinės ir (arba) faktinės.

Įgūdžiai

EKS kontekste įgūdžiai apibūdinami kaip pažintiniai (jiems priklauso loginio, intuityviojo ir kūrybinio mąstymo pasitelkimas) ir praktiniai (jiems priklauso rankų miklumas ir metodų, medžiagų, priemonių bei įrankių naudojimas).

lygis	pagrindinės bendrosios žinios	elementarus įgūdžiai, reikalingi paprastoms užduotims atlikti
2 lygis	pagrindinės darbo arba mokymosi srities faktinės žinios	bendrieji pažintiniai ir praktiniai įgūdžiai, reikalingi tam, kad būtų naudojama tinkama informacija siekiant atlikti užduotis ir spręsti įprastas problemas naudojant paprastas taisykles ir priemones
3 lygis	darbo arba mokymosi srities faktų, principų, procesų ir bendrųjų sampratų žinojimas	pažintinių ir praktinių įgūdžių spektras, reikalingas užduotims atlikti ir problemoms spręsti pasirenkant ir taikant pagrindinius metodus, priemones, medžiagas ir informaciją
4 lygis	faktinės ir teorinės plataus konteksto darbo arba mokymosi srities žinios	pažintinių ir praktinių įgūdžių spektras, reikalingas specifinėms darbo arba mokymosi srities problemoms spręsti
5 lygis	išsamios specializuotos faktinės ir teorinės darbo arba mokymosi srities žinios ir šių žinių ribų suvokimas	platus pažintinių ir praktinių įgūdžių spektras, reikalingas siekiant kūrybiškai spręsti abstrakčias problemas
6 lygis	naujausios darbo arba mokymosi srities žinios, kurioms reikia kritinio teorijų ir principų supratimo	puikūs įgūdžiai, atskleidžiantys meistriskumą ir mokėjimą dirbti naujoviškai, reikalingi sprendžiant sudėtingas ir nenusipėjamas specializuotos darbo arba mokymosi srities problemas
7 lygis	labai specializuotos žinios, kurių dalis yra naujausios darbo arba mokymosi srities žinios, kuriomis grindžiamas originalus mąstymas ir (arba) moksliniai tyrimai kritiškas vienos srities ir skirtingų sričių sąveikos žinių suvokimas	specializuoti problemų sprendimo įgūdžiai, reikalingi moksliniams tyrimams atlikti ir (arba) naujovėms diegti siekiant įgyti naujų žinių, sukurti naujas procedūras ir integruoti skirtingų sričių žinias
8 lygis	pažangiausios darbo arba mokymosi srities ir įvairių sričių sąveikos žinios	puikiausi ir labiausiai specializuoti įgūdžiai ir metodai, įskaitant sintezę ir vertinimą, kurių reikia sprendžiant kritines mokslinių tyrimų ir (arba) naujovių srities problemas ir plečiant bei iš naujo apibrėžiant esamas žinias arba profesinę praktiką

Atsakomybė ir savarankiškumas

EKS kontekste atsakomybė ir savarankiškumas apibūdinami kaip besimokančio asmens gebėjimas savarankiškai ir atsakingai taikyti žinias ir įgūdžius.

dirbti ar mokytis struktūrizuotame kontekste, tiesiogiai prižiūrint kitam asmeniui	1 lygis
dirbti ar mokytis prižiūrint kitam asmeniui, turint tam tikrą savarankiškumą	2 lygis
imtis atsakomybės už darbo arba mokymosi užduočių atlikimą sprendžiant problemas pritaikyti savo elgesį atsižvelgiant į aplinkybes	3 lygis
dirbti savarankiškai, vadovaujantis dažniausiai nuspėjamos, tačiau galinčios kisti darbo arba mokymosi aplinkos gairėmis prižiūrėti įprastą kitų darbą, imtis tam tikros atsakomybės už darbo arba mokymosi veiklos vertinimą ir gerinimą	4 lygis
vadovauti kitiems ir prižiūrėti jų veiklą darbo arba mokymosi aplinkoje, kai gali įvykti nenuspėjami pokyčiai peržiūrėti ir tobulinti savo ir kitų veiklą	5 lygis
vykdyti sudėtingą techninę arba profesinę veiklą arba projektus, imantis atsakomybės už sprendimų priėmimą nenuspėjamoje darbo arba mokymosi aplinkoje imtis atsakomybės už asmenų ir grupių profesinio tobulėjimo valdymą	6 lygis
tvarkyti ir keisti darbo arba mokymosi aplinką, kuri yra sudėtinga, nenuspėjama ir kuriai reikalingi nauji strateginiai metodai imtis atsakomybės už profesinių žinių ir praktinės patirties praturtinimą ir (arba) už grupių strateginių rezultatų peržiūrą	7 lygis
įrodyti didelį autoritetumą, gebėjimą dirbti naujoviškai ir savarankiškai, visapusiškai mokslu ir profesijos išmanymą bei tvarų įsipareigojimą plėtoti naujas idėjas ar procesus būnant darbo ar studijų aplinkos, įskaitant mokslinius tyrimus, avangarde	8 lygis

**Kaip EKS gali būti
įgyvendinama ir kam
ji naudinga?**

EKS sukurta siekiant įvairių tikslų. Pagrindinis EKS tikslas – padėti pavieniams piliečiams mokytis ir dirbti, tačiau ši sandara taip pat naudinga švietimo ir mokymo srities bei darbo rinkos suinteresuotiesiems subjektams, siekiantiems pagerinti politiką ir metodus. EKS – išsami ir visa apimanti visų tipų ir lygių kvalifikacijų orientacinė sistema ir ja naudojasi įvairūs subjektai – nuo pavienių asmenų, darbdavių, profesinių sąjungų, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjų ir kvalifikacijų pripažinimo įstaigų iki valdžios institucijų bei tarptautinių organizacijų.

Toliau apibendrinama jau nustatyta bei numatoma EKS nauda įvairioms tikslinėms grupėms.

EKS padeda veikti darbo rinkoje

Kvalifikacija suteikia galimybę įsidarbinti ir yra karjeros pagrindas. Darbinantis arba keičiant darbą svarbu, kad darbdaviai ir kiti darbo rinkos suinteresuotieji subjektai kvalifikaciją suprastų, tinkamai išmanytų ir teisingai įvertintų. Taigi nepaprastai svarbu tai, kad iš kvalifikacijos galima spręsti apie jos turėtojo žinias, supratimo lygį ir tai, ką jis geba atlikti.

Kadangi kvalifikacijų aprašai grindžiami mokymosi rezultatais ir kvalifikacijoms priskiriamas tam tikras Europos ir nacionalinės kvalifikacijų sandaros lygis, darbdaviams lengviau suprasti kandidato kvalifikaciją.

Remdamiesi EKS, darbdaviai gali geriau įvertinti kitų šalių ir institucijų kvalifikacijas, kurios jiems nėra žinomos. Jie gali geriau suprasti, koks yra kiekvieno kandidato lygis, palyginti kandidatų kvalifikaciją su nacionalinėmis kvalifikacijomis, suprasti tų kvalifikacijų svarbą ir įvertinti, kiek mokymosi rezultatai atitinka bendrovės ar sektoriaus poreikius.

EKS leidžia darbdaviams laikyti Europą viena kvalifikacijų erdve. Taip mažėja darbuotojų judumo kliūčių, padedama geriau naudotis turimomis žiniomis, įgūdžiais ir gebėjimais, taip pat užtikrinamas geresnis darbo jėgos paklausos ir pasiūlos derėjimas.

EKS padeda švietimo ir mokymo sektoriaus bei darbo rinkos subjektams rasti bendrą kalbą

Kadangi įgyvendinant EKS skatinama pereiti prie mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio, ši sandara taip pat gali palengvinti dialogą dėl darbo rinkos poreikių bei švietimo ir mokymo sistemų nuostatų. Mokymosi rezultatais grindžiamas struktūrinis dialogas padeda suprasti kvalifikacijas ir didinti jų svarbą bei patrauklumą.

EKS ir NKS – lyg žemėlapis, kuriuo besimokantys asmenys gali remtis priimdami sprendimus dėl tolesnio švietimo ir mokymo

EKS yra glaudžiai susieta su 39 Europos šalių NKS⁵ ir tai yra išsami visų Europos kvalifikacijų tipų bei lygių sistema. Prieiga prie šių sandarų vis dažniau suteikiama per nacionalines kvalifikacijų duomenų bazes ir besimokantys asmenys gali jomis naudotis siekdami nustatyti tam tikros kvalifikacijos lygį ir jos ryšį su kitomis kvalifikacijomis. Kadangi EKS susieja įvairias NKS, ji yra aktuali patiems įvairiausiems besimokantiems asmenims. EKS – lengvai prieinama kvalifikacijų ir jų įgijimo būdų apžvalga. Asmenys, ketinantys toliau studijuoti ar mokytis, gali naudotis šiomis sandaromis kaip pirminiu informacijos apie atitinkamus kursus ir programas šaltiniu.

Įgyvendinant EKS ir NKS sudaromos palankesnės sąlygos mokytis visą gyvenimą

Kad būtų skatinama mokytis visą gyvenimą, labai svarbu suteikti galimybę įgyti kvalifikaciją per įvairesnę mokymosi patirtį, pavyzdžiui, darbo ir laisvalaikio aplinkybėmis. Taikant mokymosi rezultatais grindžiamą požiūrį atsiranda galimybė atsižvelgti į patirtį, įgytą už formaliojo švietimo sistemos ribų.

Neformaliojo ir savaiminio mokymosi rezultatų patvirtinimas Europoje

Dauguma Europos šalių jau yra nustačiusios neformaliojo ir savaiminio mokymosi rezultatų patvirtinimo tvarką. Taip suteikiama galimybė nustatyti ir įvertinti ankstesnius besimokančių asmenų mokymosi rezultatus ir, jei jie atitinka suderintus reikalavimus ir standartus, pripažinti kaip dalinę arba visą kvalifikaciją. Piliečiams tai svarbu, nes išvengiama darbo dubliavimo ir atsižvelgiama į didžiulę mokymosi patirties įvairovę⁶.

Lankstūs mokymosi būdai – svarbi būtinoji sąlyga siekiant užtikrinti palankesnes sąlygas mokytis visą gyvenimą. Ši koncepcija apima kreditų perkėlimą ir kaupimą. EKS ir mokymosi rezultatais grindžiamu požiūriu skatinama perkelti ir kaupti kreditus ir taip, kartu patvirtinant neformaliojo ir savaiminio mokymosi rezultatus, galima tiesiogiai prisidėti prie mokymosi visą gyvenimą.

5 2018-80078-0-1, galutinis terminas – 2018 12 06.

6 2018-80078-0-1, galutinis terminas – 2018 12 06.

Su EKS susietos kvalifikacijos – lyg patikima valiuta

Kadangi įvairių šalių švietimo ir mokymo sistemos skiriasi, gali būti sunku nustatyti užsienyje įgytų kvalifikacijų vertę ir aktualumą. Dėl to esama rizikos, kad kvalifikacija gali būti netinkamai suprasta ir įvertinta. Tokia pati problema gali kilti susiejant įvairių švietimo ir mokymo sektorių bei institucijų suteiktas kvalifikacijas.

Visoje Europoje EKS lygiai vis dažniau nurodomi nacionaliniuose pažymėjimuose ir diplomuose – dėl to lengviau suprasti, kaip, platesnėmis Europos aplinkybėmis, tam tikra kvalifikacija yra susijusi su kitomis kvalifikacijomis. Šalims ilgą laiką sistemingai tarpusavyje bendradarbiaujant dėl EKS ir NKS – kokybiškų kvalifikacijų garanto – susiejimo užtikrinama, kad kvalifikacijų lygiais būtų galima pasitikėti visoje Europoje. Dėl to piliečiai gali lengviau atskirti patikimas kvalifikacijas nuo nepatikimų ar suklastotų. Taigi įgyvendinant EKS yra užtikrinama tam tikra vartotojų apsauga.

Įgyvendinant EKS lengviau pripažinti kvalifikacijas

Įgyvendinant EKS lengviau pripažinti kvalifikacijas, kadangi yra skatinama laikytis mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio, o kvalifikacijos turėtojai ir ją įgyjantys asmenys gali tiesiogiai susipažinti su konkrečios kvalifikacijos turiniu, lygiu ir pobūdžiu.

EKS dera su kitomis Europos ir tarptautinėmis kvalifikacijų pripažinimo skatinimo priemonėmis. Šios priemonės yra skirtos reguliuojamoms ir (arba) akademinėms kvalifikacijoms, o įgyvendinant EKS yra skatinama pripažinti mokymosi rezultatus visų tipų ir lygių kvalifikacijų įgijimo tikslu.

Europos ir tarptautinės kvalifikacijų pripažinimo skatinimo priemonės

- Direktyvoje 2005/36/EB aptariamas profesinių kvalifikacijų pripažinimo ES klausimas. Kvalifikacijų pripažinimas suteikia galimybę specialistams persikelti į kitas šalis ir užsienyje dirbti pagal profesiją arba teikti paslaugas⁷;
- Lisabonos konvencija dėl kvalifikacijų pripažinimo⁸ – UNESCO ir Europos Tarybos administruojamas tarptautinis susitarimas, kuriuo remiantis akademinės kvalifikacijos gali būti pripažįstamos Europoje ir kitose šalyse;
- ENIC / NARIC tinklas⁹ – tai nacionalinių centrų, sukurtų siekiant tiesiogiai padėti institucijoms ir piliečiams spręsti su akademinėmis kvalifikacijų pripažinimu susijusius klausimus, tinklas.

7 2018-80078-0-1, galutinis terminas – 2018 12 06.

8 <https://rm.coe.int/168007f2c7>.

9 <http://www.enic-naric.net/>

Įgyvendinant EKS remiamos kitos ES skaidrumo užtikrinimo priemonės

Per pastarąjį dešimtmetį Europos Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, ėmėsi įgyvendinti įvairias priemones, kuriomis remiamas Europos švietimo ir mokymo sistemų modernizavimas. Šiomis priemonėmis daugiausia dėmesio skiriama būtinybei užtikrinti didesnį įgūdžių bei kvalifikacijų skaidrumą ir palyginamumą, taigi jomis remiamas piliečių mokymasis nepaisant geografinių ribų ir mokymasis visą gyvenimą. Mokymosi rezultatais grindžiamas požiūris gali būti laikomas gija, jungiančia šias priemones, kartu atsižvelgiant į nacionalinių sprendimų įvairovę ir suteikiant galimybę juos suderinti.

Daugelis šių priemonių, kaip antai *Europass* ir aukštojo mokslo kreditų sistema (ECTS) bei profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET), yra tiesiogiai skirtos piliečiams. Priemone *Europass* asmenims padedama mokytis ir dirbti, o taikant kreditų sistemas lengviau naudotis lanksčiais mokymosi būdais ir mokytis visą gyvenimą.

Yra dar viena priemonių grupė. Šiomis priemonėmis remiamas nacionalinių institucijų darbas ir netiesiogiai tenkinami pavienių piliečių poreikiai. Tai pasakytina apie įvairias Europos profesinio orientavimo ir mokymosi rezultatų patvirtinimo iniciatyvas, kuriomis skatinama sudaryti nacionalinius susitarimus ir dalytis patirtimi. Priemonių, kuriomis remiamas bendradarbiavimas aukštojo mokslo ir profesinio mokymo kokybės užtikrinimo klausimais (ESG ir EQAVET), tikslas – didinti pasitikėjimą tarp šalių bei jų suteikiamų kvalifikacijų skaidrumą. Be to, pradėjusi taikyti ESCO klasifikatorių Komisija nustatė ir sąvokas, kuriomis padedama sutelkti dėmesį į mokymosi rezultatus ir švietimo ir mokymo sektoriaus bei darbo rinkos suinteresuotųjų subjektų dialogo stiprinimą.

Kokį poveikį daro EKS?

Apžvalga

EKS sukurta 2008 m. ir prie jos jau yra prisijungusios 39 šalys. Tarp šių šalių – 28 ES valstybės narės ir 11 ES nepriklausančių valstybių (Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Šiaurės Makedonija, Islandija, Juodkalnija, Kosovas¹⁰, Lichtenšteinas, Norvegija, Serbija, Šveicarija ir Turkija).

Šiuo metu savo NKS su EKS yra susiejusios 35 šalys (27 ES valstybės narės ir 8 ES nepriklausančios valstybės). Tai reiškia, kad yra sukurta tvirta nacionalinio ir Europos lygmenų kvalifikacijų sąsaja. Dauguma susiejimo ataskaitų taip pat yra paskelbtos Mokymosi galimybių ir kvalifikacijų Europoje portale¹¹.

Siekdamos visiškai įgyvendinti EKS ir didinti plačiosios visuomenės informuotumą, šalys turėtų imtis veiksmų, kad jų suteikiamos kvalifikacijos būtų aiškiai susietos su atitinkamu EKS lygiu. EKS lygis turėtų būti nurodytas kvalifikaciją patvirtinančiuose dokumentuose ir kvalifikacijų duomenų bazėse ar registruose, kad būtų užtikrintas didesnis kvalifikacijų skaidrumas ir palyginamumas. Pagrindinis EKS įgyvendinimo sėkmę lemiantis aspektas – šios sandaros žinomumas.

Šiuo metu 23 šalys, savo kvalifikacijų sistemas susiejusios su EKS, EKS lygius nurodo pažymėjimuose, diplomuose ar Europass prieduose, o 17 šalių EKS lygius nurodo kvalifikacijų duomenų bazėse ar registruose. Keletas šalių šiuo metu įgyvendina veiksmus siekdamas susieti savo duomenų bazes su Mokymosi galimybių ir kvalifikacijų Europoje portalu. Jos taip pat gali savo teikiamas kvalifikacijas susieti su ESCO portalu¹².

NKS kūrimas ir perėjimas prie mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio

Europoje EKS poveikis NKS kūrimui labai didelis. Šiuo metu yra sukurtos 43 NKS, nors iki EKS rekomendacijos priėmimo 2008 m. jų tebuvo 3.

Dauguma šalių yra nustačiusios aštuonių lygių sandaras, o kelios šalys – mažiau arba daugiau lygių apimančias sandaras (pvz., Prancūzijos kvalifikacijų sandara apima 5 lygius, Airijos – 10, o Škotijos – 12). Keletas šalių taip pat yra nustačiusios sublygius – laikoma, kad jie yra svarbūs siekiant patenkinti tam tikrų suinteresuotųjų subjektų interesus, o kartais – siekiant įtraukti jau nebeteikiamas kvalifikacijas.

Nors ankstyvaisiais EKS įgyvendinimo etapais daugiausia dėmesio buvo skiriama nacionalinių kvalifikacijų sandarų kūrimui ir jų susiejimui su EKS, šiuo metu pagal daugelį NKS vykdoma veikla yra orientuota į lygių priskyrimą atskiroms kvalifikacijoms ir į kvalifikacijų peržiūrą. Kadangi įgyvendinant EKS skatinama kurti nacionalines sandaras, EKS padeda didinti nacionalinių kvalifikacijų sistemų skaidrumą.

Suinteresuotųjų subjektų dialogas

Dar vienas EKS įgyvendinimo rezultatas – tai švietimo ir mokymo srities ir darbo rinkos suinteresuotųjų subjektų ir įvairių švietimo ir mokymo srities subjektų dalyvavimas bei tarpusavio dialogas. Beveik visos su EKS susietos NKS, kurias sukurti paskatinta pradėjus

10 Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

11 <https://ec.europa.eu/esco/portal/home>.

12 <http://ec.europa.eu/esco>.

įgyvendinti EKS, yra išsamios sandaros, apimančios platų kvalifikacijų spektrą. Dėl to keliuose šalyse yra įsteigtos nuolatinio dialogo palaikymo struktūros, apimančios valdžios institucijas, aukštojo mokslo ir profesinio mokymo subjektus, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas.

NKS ir aukštasis profesinis mokymas

EKS įgyvendinimo ir šio dialogo rezultatas – kai kuriose šalyse išaugęs profesinio mokymo ir aukštojo mokslo lygiavertiškumas. EKS lygių aprašai yra neutralūs akademinio ir profesinio mokymo atžvilgiu ir juose nenurodoma, kokiam lygiui turėtų būti priskiriamos įvairių tipų kvalifikacijos. Iš EKS įgyvendinimo matyti, kad į konkrečias profesijas orientuotas kvalifikacijas taip pat būtų galima susieti su 5–8 lygiais (pvz., Vokietijos ir Austrijos suteikiama amato meistro kvalifikacija yra susieta su 6 lygiu, tokiu principu grindžiama ir Šveicarijos NKS).

Kvalifikacijų sandarų susiejimas su neformaliojo ir savaiminio mokymosi patvirtinimu

2012 m. rekomendacijoje dėl neformaliojo ir savaiminio mokymosi patvirtinimo laikomasi nuomonės, kad susiejimas su EKS yra svarbus siekiant tolesnio patvirtinimo priemonių įgyvendinimo Europoje. 2016 m. atnaujintame Europos mokymosi rezultatų patvirtinimo apraše¹³ patvirtinama, kad šiuo metu šalys didelį prioritetą teikia sandarų ir patvirtinimo priemonių susiejimui. Kadangi EKS ir NKS daugiausia dėmesio skiriama mokymosi rezultatams, šios sandaros laikomos atskaitos tašku nustatant, dokumentuojant, vertinant ir pripažįstant mokymo rezultatus, pasiektus neformaliojo ir savaiminio mokymosi aplinkoje.

Kvalifikacijos, įgytos už formaliojo švietimo ir mokymo sistemos ribų

Dauguma Europos NKS apima kvalifikacijas, suteikiamas formaliojo švietimo ir mokymo (pvz., profesinio mokymo, aukštojo mokslo ir bendrojo ugdymo) sistemose. Šias kvalifikacijas reguliuoja ir suteikia nacionalinės institucijos. Tačiau šalys vis dažniau į savo kvalifikacijų sandaras įtraukia kvalifikacijas, suteikiamas tęstinio mokymo sistemose, – dažnai šios kvalifikacijos suteikiamos už formaliosios nacionalinės kvalifikacijų sistemos ribų.

Poveikis įvairių šalių sistemoms

EKS ir jos lygių aprašai įvairioms pasaulio šalims suteikia įkvėpimo kurti savo kvalifikacijų sandarą. Šiuo metu įgyvendinama arba teberengiama daugiau negu 150 NKS¹⁴. Vienas iš teigiamų EKS žinomumo už Europos ribų padarinių yra tas, kad kvalifikacijų pripažinimo įstaigos lengviau supranta kvalifikacijas ir dėl to yra lengviau jas pripažinti.

13 <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/validation-non-formal-and-informal-learning/european-inventory>.
14 <https://publications.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/406d3baf-deef-11e7-9749-01aa75ed71a1>

Žvilgsnis į ateitį

Po 2017 m. gegužės mėn. atliktos EKS rekomendacijos peržiūros EKS įgyvendinimo procesas įgavo naują tempą. Rekomendacija valstybės narės raginamos peržiūrėti ir prireikus atnaujinti savo kvalifikacijų susiejimą su EKS. Taip padedama užtikrinti, kad informacija, kuria remiantis kvalifikacijos susiejamos su EKS, būtų tiksli, skaidri ir atspindėtų visus susijusius nacionalinio lygmens pokyčius. Tačiau EKS proceso esmė, t. y. NKS ir jų lygių susiejimas su EKS, išlieka nepakitusi.

Rekomendacijos peržiūra – svarbus žingsnis tobulinant EKS. Nors ankstyvaisiais EKS įgyvendinimo etapais daugiausia dėmesio buvo skiriama NKS susiejimui su bendra orientacine sistema, šiuo metu šiam procesui būdingas kvalifikacijų įtraukimas į sandaras. Visos su EKS susietos pagrindinės kvalifikacijos turėtų būti pagrįstos rekomendacijos IV priede išvardytais bendraisiais kokybės užtikrinimo principais.

EKS lygių priskyrimo į nacionalines sandaras įtrauktoms tarptautinėms kvalifikacijoms procedūrų nustatymas bus nauja darbo sritis ir siekiant užtikrinti šio darbo nuoseklumą bus itin svarbu, kad valstybės narės keistųsi informacija ir konsultuotųsi tarpusavyje.

Peržiūrėtoje rekomendacijoje taip pat numatoma galimybė bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis siekiant sudaryti galimybę jų (nacionalines arba regionines) kvalifikacijų sandaras palyginti su EKS. Šis bendradarbiavimas galėtų padėti lengviau palyginti Europos ir trečiųjų šalių kvalifikacijas ir sudaryti palankesnes ES ir ES nepriklausančių šalių piliečių judumo sąlygas.

Be to, artimiausioje ateityje bus toliau sprendžiami klausimai, susiję su mokymosi rezultatu aprašymu, naudojimu ir taikymu siekiant padidinti kvalifikacijų skaidrumą, taip pat siekiant jas lengviau suprasti ir palyginti.

Bus užtikrinta geresnė komunikacija siekiant geriau užmegzti ryšius su darbdaviais, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjais, besimokančiais asmenimis, darbuotojais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, taip pat juos informuoti apie EKS ir NKS teikiamą naudą. Siekiant parodyti EKS pridėtinę vertę ir skatinti įgyvendinti šią sandarą, peržiūrėtoje rekomendacijoje, kaip ir anksčiau, pabrėžiama, jog svarbu kvalifikaciją patvirtinančiuose dokumentuose nurodyti atitinkamą EKS lygį.

Galiausiai EKS taip pat numatyta reikiamų priemonių, kad būtų atsižvelgiama į būsimą mokymosi ir darbo raidą. Prisitaikant prie šių dienų skaitmeninių tendencijų, EKS lygius taip pat galima nurodyti kvalifikacijų duomenų bazėse. Be to, peržiūrėtoje rekomendacijoje pateikiamas bendras duomenų laukų rinkinys, kuriuo galima naudotis elektroninėje erdvėje skelbiant informaciją apie kvalifikacijas su nurodytu EKS lygiu. Tai visiems susijusiems subjektams padės neatsilikti nuo dalijimosi informacija ir jos susiejimo naujovių, kad teikiamą naudą pajustų besimokantys asmenys, darbuotojai, darbo ieškantys asmenys ir darbdaviai. Atsižvelgiant į ateities tendencijas taip pat bus tęsiamas su Europos portalais susijęs darbas siekiant užtikrinti, kad informacija apie kvalifikacijas būtų prieinama ir skelbiama.

Santrumpos

Europos profesinio mokymo plėtros centras	Cedefop
Europos profesinio mokymo kreditų sistema	ECVET
Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema	ECTS
Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandara	EKS
Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinė sistema	EQAVET
Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijos ir profesijų klasifikatorius	ESCO
Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo Europos standartai ir gairės	ESG
Europos mokymo fondas	ETF
Europos Sąjunga	ES
Nacionalinė (s) kvalifikacijų sandara (-os)	NKS
Profesinis mokymas	PM

Kaip susisiekti su ES institucijomis?

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai „Europe Direct“ informacijos centrų. Artimiausio centro adresą galima rasti adresu <http://europa.eu/contact>.

Telefonu arba e. paštu

„Europe Direct“ – tarnyba, atsakysianti į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą.

Su šia tarnyba galite susisiekti

- nemokamu telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai šiems skambučiams gali taikyti mokestį),
- šiuo centriniu telefono numeriu: +32 22999696 arba
- e. paštu per svetainę https://europa.eu/european-union/contact_lt.

Kaip internete rasti informacijos apie ES?

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje „Europa“: https://europa.eu/european-union/index_lt.

ES leidiniai

Nemokamų ir mokamų ES leidinių galite atsisiųsti arba užsisakyti svetainėje <https://publications.europa.eu/en/publications>. Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į „Europe Direct“ arba į vietos informacijos centrą (žr. https://europa.eu/european-union/contact_lt).

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1952 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje „EUR-Lex“: <http://eur-lex.europa.eu>.

ES atvirieji duomenys

ES atvirųjų duomenų portale (<http://data.europa.eu/euodp/en/data>) galima susipažinti su ES duomenų rinkiniais. Duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais.

Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandaros (EKS) tikslas – didinti kvalifikacijų skaidrumą, palyginamumą ir perkeliamumą. Ši knygelė parengta EKS įgyvendinimo dešimtmečiui paminėti. Joje apžvelgiama ši sandara, jos taikymo būdai ir nauda. Čia taip pat aprašomi EKS įgyvendinimo per pastarąjį dešimtmetį laimėjimai ir ateities perspektyvos.

Mūsų leidinius galite nemokamai atsisiųsti arba užsiprenumeruoti svetainėje
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=93&langId=lt>

Jeigu pageidaujate reguliariai gauti naujausią informaciją apie Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinį direktoratą, nemokamą elektroninį „Socialinės Europos“ naujienlaiškį galite užsisakyti svetainėje
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=371&langId=lt>

@socialeurope

@EU_Social

